

Uz prikaz "Denzinger na hrvatskom"

Iskreno zahvaljujem autoru prikaza kolegi Anti Mateljanu u Splitu kao i uglednom filozofsko-teološkom časopisu *Crkva u svijetu* (br. 2, 2002., str. 236-238). Čini mi se da je to jedina revija - izuzev *Dakovačkog vjesnika* - gdje se netko u nas ozbiljnije osvrnuo na prijevod kapitalnog teološkog djela na hrvatski jezik. Ne zaslužuje li izdavanje Denzingera na hrvatskom veću pozornost naših teoloških učilišta i uopće crkvene i kulturne javnosti? I to baš sada, kad se na hrvatskom području teologiju studira više nego ikad u povijesti? Nije li bilo potrebno pružiti tom mnoštvu naših studenata teologije nezaobilaznu crkvenu teološku baštinu na hrvatskome, jer je većini tih studenata nedostupna na izvornim jezicima? Stoga s pravom kolega Mateljan kaže u svom prikazu da je "Denzinger sinonim nezaobilaznog teološkog kompendija". Ako nam je veoma značajan prijevod dokumenata II. vatikanskog sabora (rijetko tko i od profesora navodi izvornik), kako da nam ne bude značajan prijevod nauka svih prethodnih crkvenih sabora i sržnog crkvenog učenja tijekom dvaju tisućljeća!?

Dakako, uz mukotrpno ostvarenje hrvatskog izdanja Denzingera valja u prvom redu zahvaliti teologu Peteru Hünermannu koji se sa svojim brojnim suradnicima prihvatio velikog posla: poboljšanja teksta prethodnog izdanja te kritičke analize izvora i proširenja zbirke dokumenata sve do 1988. godine. Uz to, Denzinger je prvi put preveden na jedan živi jezik: njemački. Time je omogućeno da izađe 37. dvojezično izdanje. Taj opsežni rad P. Hünermanna i njegovih suradnika olakšao je izdavanje Denzingera Talijanima, Francuzima i nama.

Kolega Mateljan s pravom ističe "Jedva da je moguće zamisliti značajniji pothvat na području katoličke teologije od prijevoda i objavljivanja Denzingera ... Radi se o onom što je za crkveni život i za teologiju najvažnije nakon Svetoga pisma."

Nakon tih napomena autor prikaza prelazi na kritičku prosudbu prijevoda cjelokupnog pothvata. Nalazi zamjerku već u samom naslovu. Smeta ga hrvatska riječ "sažetaka", misleći da se izraz odnosi na dokumente i izjave crkvenog učiteljstva. Ne, "sažetak" se odnosi samo na vjerovanja (simbole) prigodice oblikovana od Crkve. Mnogo smo pri prijevodu o tome razmišljali: da stavimo simbol ili to prevedemo s obrazac ili jednostavno sažetak. Riječ "sažetak" učinila mi se najprikladnijom. Nije li već Apostolsko vjerovanje sažetak našeg sveukupnog kršćanskog vjerovanja? Teško da se to može bolje, hrvatskije izraziti. A ta se riječ nipošto ne odnosi na definicije i izjave, kako je autor prikaza pretpostavljao.

Nadalje, pisac prikaza spočitava izdavaču što nije u posao uključio naše najvrsnije stručnjake, na području klasičnih jezika, patrologije, teologije i crkvene terminologije te suvremenoga hrvatskog jezika. To je doista bilo poželjno. I oko toga se izdavač silno trudio, tražeći upravo poput Diogena s upaljenom svjetiljkom sve te stručnjake širom hrvatskog područja. Moram ovdje podsjetiti kolegu Mateljana na cjelokupni postupak. Još godine 1998. izdavač je umnožio prvih stotinjak stranica prijevoda Denzingera i poslao po primjerak toga sveščića na stotinu adresa širom hrvatskog jezičnog područja: na sva teološka učilišta, na sve naše biskupe, na HBK i na mnoge profesore teologije osobno. Uz taj tekst izdavač je priložio kratki dopis s tri pitanja: smatrate li potrebnim hrvatski prijevod Denzingera; što imate primijetiti na prijevod ovih prvih stotinu stranica; možete li se i vi na bilo koji način uključiti u suradnju na ostvarenju toga djela?

Malobrojni su se izdavaču uopće javili. Prvi je pisao dr. B. Duda i oduševljeno pozdravio inicijativu, ali se ispričao što ne može sudjelovati u radu zbog svoje poodmakle dobi. Javili su se još neki svećenici i zamolili da im pošaljem jedan primjerak kad to bude gotovo. Nitko se nije ponudio za suradnju. Iz Splita su mi se javila dvojica kolega. Jedan, inače moj poštovani prijatelj, odgovorio mi je da to ne bi trebalo prevoditi, jer bi to na neki način bila degradacija teologije. Pritom pomislih: onda nije trebalo prevoditi ni dokumente II. vatikanskog sabora. Gotovo svi ih čitamo i navodimo u hrvatskom prijevodu (KS): Drugi mi je kolega dobronamjerno napomenuo da je to teška i veoma složena stvar te zahtijeva ekipni rad stručnjaka raznih profila. Mogao sam mu na to odgovoriti: upravo sam to i želio kad sam stotinjak stranica započetog prijevoda poslao na navedene adrese, tražeći mišljenje i suradnju svih poželjnih stručnjaka širom hrvatskoga jezičnog područja. Opet se dogodilo: mnogo zvanih, malo odazvanih. Posao se sručio na tri profesora, da daju od sebe ono najbolje. Njima je uvelike svojim radom pomogao P. Hünermann sa suradnicima. Oni su slijedili 37. njemačko i talijansko izdanje. Trudili su se da to bude što bolji hrvatski prijevod, ne umišljajući si ni jednog trena da će biti

besprijekoran i da ne može biti bolji. Tko zna bolje, široko mu polje! Ili, ne bi li se moglo naći nekih primjedaba i u prijevodu II. vatikanskog sabora, a svi smo ih ipak prihvatili kao službeni prijevod i njima se obilno služimo?

Kolega Mateljan vjerojatno nije obaviješten da je hrvatski tekst Denzingera upućen na uvid HBK. Ona ga je uputila na prosudbu Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Fakultetsko vijeće je o tome vijećalo i raspravljalo te na kraju i meni pisano odgovorilo: nismo davali mišljenje ni o jednom hrvatskom prijevodu pa nećemo ni o ovom.

Kolegu Mateljana posebno iritira jezična lektura. Napominjem, osvjedočen velikim iskustvom, da jezičnu lekturu Denzingera ne može obaviti jednostavno neki lingvist. To mora biti osoba koja osim poznavanja klasičnih jezika, europskih jezika i hrvatskog jezika mora ujedno prostudirati filozofiju, patrologiju, teologiju i cjelokupnu crkvenu terminologiju. Stavimo ruku na srce i priznajmo da je takvih veoma malo na našem području. Među tim malobrojnim nalazi se zasigurno i kolega koji je obavljao jezičnu lekturu Denzingera na hrvatskom. No, ni prevoditelj, ni lektori, ni korektori, ni izdavač ne tvrde da se stvar nije mogla još bolje učiniti. Očekujemo pomoć i doprinos mlađih kolega u sljedećem hrvatskom izdanju.

Zamjerka je i to što izdanje nije dvojezično. Odmah napominjem da su i Nijemci razmišljali u prvi mah o svom izdanju samo na njemačkom, kako bi djelo bilo mnogo pristupačnije (po cijeni) studentima i drugima. Kad su oni razmišljali o ekonomičnosti, kako da mi ne vodimo o tome računa u ovoj upravo skandaloznoj krizi s obzirom na izdavanje teoloških priručnika? Tko ih kupuje? Tko ih čita? Nadalje, tko će od studenata uspoređivati prijevod s izvornikom? Rijetko se tko nađe. Ako to profesori žele, nek na svom stolu imaju i izvornik. K tome valja dodati da su u njemačkom izdanju sitna slova. Netko ih mora povećalom čitati. Mi smo si priuštiti veće pismo i cijelu stvar učinili preglednijom i od njemačkog i od talijanskog izdanja.

Na kraju, dopustite da navedem nešto od reakcija dvojice naših velikana na teološkom području, jedan je sa zagrebačkog, a drugi je sa splitskog područja: "Hvala vam na ovom neposrednom daru Zbirka sažetaka, definicija i izjava o vjeri i ćudoređu. Prva moja riječ, iznenađenja, bila je: ovo je doista sekularno - stoljetno izdanje. Trebalo je hrabrosti i rada ... za ovo hrvatsko izdanje Denzingera - Hünermanna... To svakako predstavlja vrhunac svih vaših izdanja. U tom smislu vam, čestitam, bez obzira na neke primjedbe i prigovore. Postavili ste si vrhunac - i po sadržaju, ali i po stilu izdanja. Prelistavao sam duboko u noć i ujutro. Iznenađen sam."

Ivan Zirdum